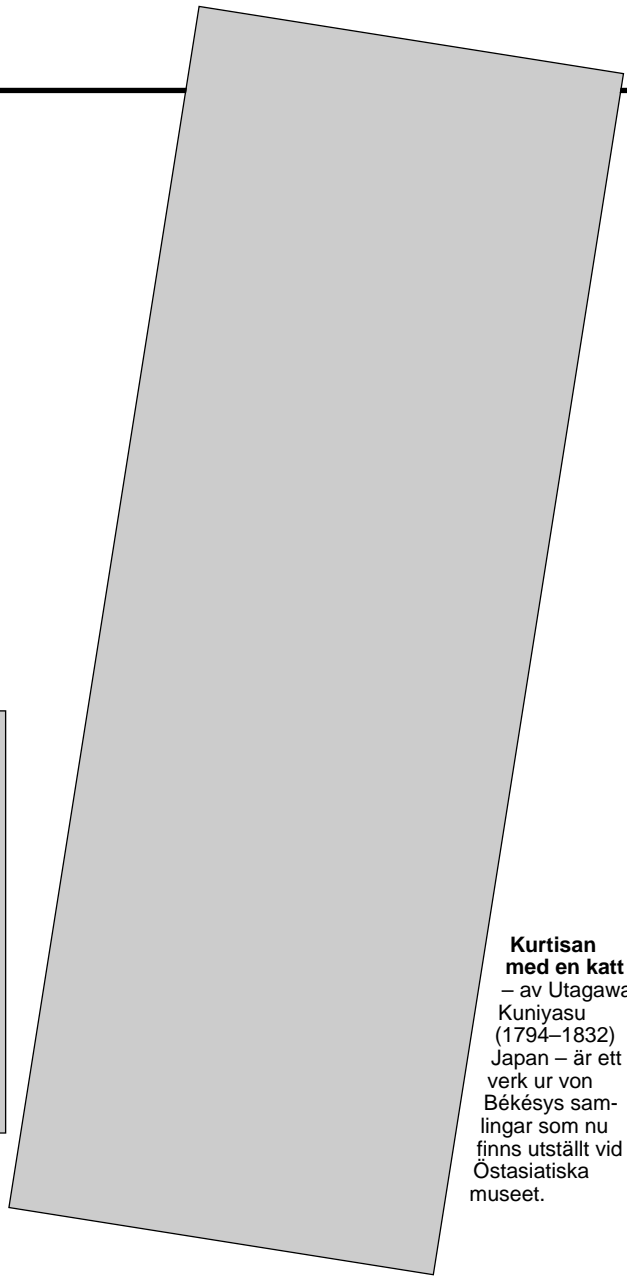

Georg von Békésy, Nobelpristagare i fysiologi eller medicin, donerade sin konstsamling till Nobelstiftelsen.

Kurtisan med en katt
– av Utagawa Kuniyasu (1794–1832) Japan – är ett verk ur von Békésys samlingar som nu finns utställt vid Östasiatiska museet.

*Georg von Békésy,
Nobelpristagaren,
vars vänner konstverken
lärde honom att se,
observera och jämföra*

*Concerning the pleasure of observing
and the mechanism of the inner ear.*

Så löd den udda titeln på Georg von Békésys Nobelföreläsning 1961. Där beskrev Nobelpristagaren först hur han som teletekniker i Budapest blev intresserad av örats funktion och hur han lyckades registrera trumhinnans, hörselbenens och innerörats vibrationsmönster och förklara sambandet mellan de mekaniska och elektriska fenomen som omformar ljud till nervimpulser. En stor framgång var påvisandet av känsligheten för olika frekvenser på olika platser i basilarmembranet, en vågteori som ersatt Helmholtz resonans-teori. Därefter gav han en personligt hållen beskrivning av sitt stora konstintresse, hur hans »vänner» konstverken lärt honom att se, observera och framför allt jämföra.

Békésys insatser har haft stor betydelse för diagnostik och behandling av hörselskador. Hans karriär

Läkeedomens Buddha, ett av föremålen i Georg von Békésys samling, är en japansk skulptur i trä från Kamakura-perioden (1185–1332) deponerad vid Östasiatiska museet i Stockholm av Nobelstiftelsen. Figuren höjer högra handen i gesten »frihet från fruktan».

bestämde när han i ett ultramikroskop fick uppleva skönheten hos innerörats anatomi. Hans första experimentella bedrift blev att utföra uppbörningar av innerörat under vatten för att slippa det hindrande dammet.

År 1946 fick Békésy en fristad i Stockholm som professor vid Tekniska högskolan. Han blev erbjuden tjänst hos Robert Bárány i Uppsala, men antog i stället attraktiva erbjudanden från Harvard och Hawaii, där han slutade sina dagar som professor i sensoriska vetenskaper jämförande studier av hörsel, syn och känsel.

Donerade sin konstsamling

Békésy, som delade sitt konstintrésse med bl a Gustav VI Adolf, donerade sin exklusiva samling av antik orientalisk konst till Sverige och Nobelstiftelsen. Dessa föremål är utställda på Östasiatiska museet, Medelhavsmuseet, Folkens museum

och Karolinska institutet i Stockholm.

Det finns gott om anekdoter om Georg von Békésy. Själv har han berättat om hur han kommit över en mexikansk stenjaguar som han hade på sitt skrivbord:

»En söndagsmorgon när laboratoriet var tomt och jag tog en paus satte jag mig och tittade på jaguaren. Den tycktes skratta åt mig, vilket ej stämde med jaguarens anseende som rituellt föremål. Den visades för en konsthandlare i New York, som började skratta när han såg den. Han kände till pjäsen och kunde berätta att den ej var så gammal som säljaren antytt.»

Békésys intuition och observationsförmåga blev en läxa både för honom själv och för säljaren, som villigt återtog konstverket.

Tomas Gejrot
docent, Åhus

MEDICIN
HISTORISK
paus

Medicinhistoriska
ögonblicksbilder,
i form av en kort text
till en bra bild,
välkomnas!

»Medicinhistorisk paus»
Läkartidningen
Box 5603
114 86 Stockholm